

NARAVNE RAZMERE V EVROPI SO ZELO RAZNOLIKE (str. 16)

1. Kje leži Evropa?	Evropa leži med ekvatorjem in severnim polom. V celoti leži na severni polobli, zato je večina njenega površja v severnem zmerno toplem toplotnem pasu.
2. Kaj je Evrazija?	Evrazija imenujemo Evropo in Azijo skupaj, ker je videti kot bi bila Evropa azijski polotok.
3. Kje je meja med Evropo in Azijo?	Razločne meje med Evropo in Azijo ni. Meja je le dogovorjena, poteka pa po gorovju Ural, reki Ural, Kaspijskem jezeru, Maniškem podolju in Črnem morju.
4. Kaj ločuje Evropo od Afrike?	Evropo od Afrike ločuje Sredozemsko morje, na jugozahodu ju ločuje le morska ožina - Gibraltarska vrata, na jugovzhodu pa Bospor in Dardanjele.
5. Kaj so morske ožine?	Morska ožina je ozek del morja, ki povezuje dve sosednji morji.
6. Zakaj Evropo obravnavamo kot samostojno celino, če pa je del Evrazije?	Evropo obravnavamo kot samostojno celino, ker se po svojih značilnostih zelo razlikuje od Azije.
7. Kakšna celina je Evropa?	Evropa je najbolj razčlenjena celina na svetu. Na vzhodu je malo bolj zaokrožena, drugje pa jo sestavljajo polotoki in otoki. Na severu je velikanski skandinavski polotok. Njegova najsevernejša točka je Nordkapp (Severni rt), ki je tudi najsevernejša točka Evrope. Daleč sredi Atlantskega oceana leži Islandija.

	Na zahodu Evrope leži Britansko otočje, ki ga od skandinavskega polotoka ločuje Severno morje. Na jugu Evrope so trije veliki polotoki: Iberski (Pirenejski), Apeninski in Balkanski polotok. V Sredozemskem morju je še vrsta večjih in manjših otokov: Sicilija, Sardinija, Korzika, Ciper in Malta.
8. Kaj pomeni razčlenjenost za Evropo?	Razčlenjenost se je pokazala za prednost in slabost. Tako otoške države niso doživele kopenskega vojskovanja med svetovno vojno (prednost), Razčlenjenost pa je tudi velika prometna ovira, kar še posebej velja za skandinavske države.
9. Kako lahko razdelimo površje Evrope?	Površje Evrope lahko razdelimo v tri osnovne tipe: -Velika nižavja na vzhodu celine (največje je Vzhodnoevropsko nižavje), -stara gorovja in planote, ki so nastala že v davni preteklosti in se nahajajo predvsem v Srednji in Zahodni Evropi in pa Skandinavsko gorovje. -mladonagubana gorovja, ki so najvišja in najstrmejša v Evropi in se nahajajo v Srednji, Južni in Jugovzhodni Evropi (Pireneji, Apenini, Alpe in Karpati).
10. Kakšno ima Evropa podnebje?	Velika večina Evrope leži v zmerno toplem toplotnem pasu, za katerega sta značilna dva osnovna tipa podnebja – oceansko in

	celinsko. Oceansko podnebje ima mile zime in blaga poletja, ker se oceanske vode ne segrevajo in ohlajajo tako hitro kot kopno. Takšno podnebje imajo <u>območja v bližini Atlantskega oceana.</u> Celinsko podnebje ima vroča poletja in mrzle zime. Takšno podnebje pa je značilno za <u>notranjost evropske celine, predvsem njen vzhodni del.</u> <u>Skrajni sever Evrope</u> sega v mrzli toplotni pas, tam uspeva le tundrsko rastlinstvo (mahovi, lišaji, pritlikavo grmovje, zelišča). Tako podnebje imenujemo Tundrsko podnebje. <u>Južni del Evrope</u> leži med vročim in zmerno toplim pasom. Ta pas imenujemo subtropski toplotni pas. V tem pasu je v bližini Sredozemskega morja posebno sredozemsko podnebje za katerega so značilna vroča in suha poletja ter mile in deževne zime.	
11. Ali je podnebje odvisno samo od geografske širine in oddaljenosti od oceana?	Ne, podnebje je odvisno tudi od nadmorske višine. <u>V gorskem svetu</u> je poseben tip podnebja – gorsko podnebje , ki ima nižje temperature in več padavin, kot pa nižji svet v okolici.	
12. Kako je s padavinami v Evropi?	Količina padavin se zmanjšuje od zahoda proti vzhodu.	Praviloma iznad Atlantskega oceana pihajo proti vzhodu vetrovi, ki prinašajo vlažen zrak. Največ padavin je tam, kjer vlažni

	zračni vetrovi udarijo v gorske pregrade.
13. Iz česa lahko razberemo značilnosti podnebja nekega kraja?	Značilnosti podnebja nekega kraja lahko razberemo s <u>klimograma</u> . Klimogram (str.19) je grafikon, ki prikazuje razporeditev temperatur in padavin prek leta.
14. Kaj je podolje?	Podolje je pas nižjega sveta sredi dvignjene okolice.
15. Kako je poseljena Evropa?	Evropa sodi med gosteje poseljene celine, a ima zelo različno gostoto prebivalstva.
16. Kje je več in kje manj prebivalstva?	Evropa je gosteje poseljena v krajih, kjer so rudna bogastva, ravnine z rodovitno zemljo in tudi marsikje ob obalah. Redkeje pa so poseljeni gorski predeli in hladni sever, pa tudi vzhodna Evropa je redkeje poseljena.
17. Koliko držav je v Evropi? Kako potekajo državne meje?	Evropa je majhna celina z velikim številom držav. Državne meje praviloma potekajo po narodnostnih mejah. Vendar pa ima večina držav tudi narodne manjšine.
18. Kaj so narodne manjšine?	Narodne manjšine so pripadniki nekega naroda, ki ima svojo kulturo in jezik in kot manjšina živi na ozemlju neke države.
19. Koliko jezikov govorijo v Evropi?	V Evropi se sporazumevajo v zelo različnih jezikih.
20. Koliko glavnih jezikovnih skupin je v Evropi?	V Evropi so tri glavne jezikovne skupine: Romanski jezik (prevladuje v južni Evropi) Germanski jezik (prevladuje v srednji in severni Evropi) Slovanski jezik (prevladuje v vzhodni Evropi).
21. kakšna je verska sestava evropejcev?	V Evropi je več veroizpovedi. Najbolj razširjeno je krščanstvo. Kristjani se delijo na katoličane, pravoslavne in

	protestante. V Evropi je prisoten tudi islam. Pripadniki islama so muslimani.
22. Kako je z gospodarstvom evropskih držav?	Evropske države se precej razlikujejo po gospodarski razvitosti. Stare kapitalistične države so bolj razvite kot bivše socialistične države.
23. Katere so bivše socialistične države?	Bivše socialistične države so države vzhodne Evrope, jugovzhodne in srednje Evrope. Te države so okrog leta 1990 zamenjale socialistično družbeno ureditev za kapitalistično. Stare kapitalistične države pa so države zahodne Evrope.
24. Katera je danes najpomembnejša povezava v Evropi?	Današnja najpomembnejša povezava v Evropi je Evropska unija, ki šteje 15 držav, med katerimi ni meja, med njimi pa poteka svoboden pretok blaga, idej in ljudi. Ta unija se bo maja prihodnje leto razširila na 25 držav, med njimi tudi Slovenijo.
25. Koliko geografskih enot ločimo v Evropi?	V Evropi ločimo več geografskih enot. V te enote uvrščamo države po skupnih značilnostih.
26. Katere so te geografske enote?	Južna Evropa – v njo sodijo države, ki imajo izrazite sredozemske značilnosti. Jugovzhodno Evropo sestavljajo tiste države Balkanskega polotoka, ki so bile socialistične. Srednjo Evropo sestavlja več precej različnih naravnih enot. Severno Evropo sestavljajo države evropskega severa, ki so redkeje poseljene. Vzhodna Evropa pa se od ostalih delov

	Evrope najbolj razlikuje. To so države bivše Sovjetske zveze, med njimi je največja Rusija.
27. Kaj je krščanstvo?	Krščanstvo je najbolj razširjeno evropsko verstvo. Njegovi pripadniki se imenujejo kristjani in se delijo na katoličane, protestante in pravoslavne.
28. Kaj je islam?	Islam je verstvo, ki prevladuje v severni Afriki in jugozahodni Aziji. V Evropi je bolj zastopano le na Balkanskem polotoku.

JUŽNA IN JUGOVZHODNA EVROPA (str. 30)

29. Kako je sestavljen Južni del Evrope?	Južni del Evrope je sestavljen iz treh velikih polotokov: <u>Iberskega ali Pirenejskega</u> , <u>Apeninskega</u> in <u>Balkanskega</u> – ter vrste velikih in majhnih otokov.
30. Kaj je Sredozemlje ali Mediteran?	Sredozemlje ali Mediteran je območje okoli Sredozemskega morja z vrsto skupnih naravnih in družbenih značilnosti.
31. Kakšno vlogo je imelo Sredozemlje od antike naprej?	Sredozemlje je bilo od antike naprej križišče najpomembnejših pomorskih in kopnih poti. Svoj pomen je delno izgubilo v času odkrivanja Amerik, nato pa ga je spet pridobilo, ko izgradili Sueški prekop. Danes je Sredozemsko morje eno najprometnejših morij na svetu.
32. Katere so skupne značilnosti Sredozemlja?	Sredozemsko podnebje in rastlinstvo ter način življenja, ki je enak zaradi podnebnih razmer.
33. Kakšno je Sredozemsko morje?	Sredozemsko morje je od Atlantskega oceana ločeno z Gibraltarskimi vrati. Njegove severne obale so zelo razčlenjene –

	imajo številna stranska morja in zalive kot so <u>Črno, Egejsko, Jonsko, Jadransko morje</u> in druga.
34. Ali je Sredozemsko morje hladno?	Ne, Sredozemsko morje spada med toplejša morja na svetu. Poleti se segreje nad 27°C, pozimi pa se večinoma ne ohladi pod 12 °C. Vzrok za to je njegova lega v bližini severnega povratnika in pa Gibraltarska vrata preprečujejo dotok hladne vode iz globin oceana (slika na str.31).
35. Kakšna je pot tokov v Sredozemskem morju?	Morski tokovi tečejo ob afriški obali proti vzhodu, ob azijski obali se počasi obrnejo in se ob evropski obali vračajo proti zahodu.
36. Kakšna je slanost morja?	Sredozemsko morje je precej slano, a slanost ni povsem enaka. V povprečju je v litru vode raztopljeno 38g soli (38 promilov).
37. Kakšna je čistost morja?	Sredozemsko morje je precej onesnaženo zaradi številnih rafinerij in tovarn ter rek, ki vanj prinašajo nesnago. Poleti pa ga dodatno onesnažujejo množice turistov.
38. Kaj je rafinerija?	Rafinerija je industrijski obrat za predelavo nafte.
39. Kako delimo južni del Evrope?	Južni del Evrope glede na naravne in družbene značilnosti delimo na Južno in Jugovzhodno Evropo.
40. Kateri del je Južna Evropa?	K Južni Evropi prištevamo države, pri katerih izstopajo sredozemske značilnosti. To so Španija, Portugalska, Italija, Grčija, evropski del Turčije, Malta, Ciper, Andora, San Marino, Vatikan.
41. Katere pa so države jugovzhodne Evrope?	To pa so države balkanskega polotoka. Večina prebivalstva živi v notranjosti celine, kjer je večinoma celinsko podnebje.

42. Kakšen je Balkanski polotok?	Balkanski polotok je pravi mozaik različnih narodov, jezikov in kultur in verstev. Gospodarska razvitost teh držav je med najnižjimi v Evropi. Imajo tudi skupno zgodovino, saj so bili 500 let pod Turki. Do leta 1990 so imele te države socialistično ureditev. To so: Romunija, Bolgarija, Makedonija, Albanija, Srbija in Črna gora, Bosna in Hercegovina, Hrvaška.
43. Kaj je prekop?	Prekop je umetna vodna pot za ladijsko plovbo.

DELE MLADONAGUBANIH GOROVIJ OGROŽAJO POTRESI IN TUDI NEKAJ VULKANOV

44. Kakšno je površje Južne Evrope in Jugovzhodne Evrope?	Čez celo Južno in Jugovzhodno Evropo se vlečejo verige mladonagubanih gorovij.
45. Zakaj jih tako imenujemo?	Tako jih imenujemo, ker so nastala z gubanjem v novem zemeljskem veku.
46. Kaj je značilno za mladonagubana gorovja?	Za mladonagubana gorovja so značilne velike nadmorske višine, strma pobočja, težja prehodnost in slemenitev.
47. Kaj je slemenitev?	Slemenitev je značilna izoblikovanost gorovja v obliki slemena, ki spominja na strešno sleme.
48. V kateri smeri se raztezajo slemena?	V teh gorovjih se slemena raztezajo večinoma v smeri zahod - vzhod ali pa severozahod – jugovzhod.
49. Ali imajo mladonagubana gorovja rudna bogastva?	Mladonagubana gorovja so siromašna z rudnimi bogastvi.
50. Ali je med temi gorovji tudi ravninski svet?	Nižjega sveta ni veliko. Sredi mladonagubanega gorovja so le tri večje kotline oziroma nižine: Padska, Panonska in Vlaška , ki so gosto naseljene. Pokriva jih rodovitna prst in zato imajo

	velik gospodarski pomen.
51. Od kje izvira ime Iberski polotok?	Iberski polotok se imenuje po starodavnih prebivalcih Ibercih . Po <u>Pirenejih</u> , to je mladonagubanem gorovju, pa ga imenujemo tudi <u>Pirenejski polotok</u> .
52. Kaj je osrednji del Iberskega oziroma Pirenejskega polotoka?	Osrednji del je planota Meseta, na robovih pa se dvigujejo različna gorovja. Najvišje med njimi je Sierra Nevada.
53. Po čem je dobil ime Apeninski polotok?	Apeninski polotok je dobil ime po Apeninih, to je gorovje, ki se vleče čez vso Italijo.
54. Katero je najvišje evropsko gorstvo?	Najvišje evropsko gorstvo so Alpe.
55. Kje leži Padska nižina in od kje njeno ime?	Padska nižina leži med Apenini in Alpami v Italiji. Ime je dobila po reki Pad.
56. Kaj je Padska nižina?	Padska nižina je gospodarsko središče Italije in je eno najgostejše naseljenih območij v Evropi.
57. Katera gorovja se stikajo na Balkanskem polotoku oz. Balkanu?	Na Balkanu se stikajo: V zahodnem delu je Dinarsko gorstvo, ki se nadaljuje v Šarsko –Pidsko gorstvo. V vzhodnem delu se vlečejo Vzhodni in Južni Karpati, ki se nadaljujejo v gorstvo Balkan ali Stara planina. Med Karpati in Balkanom se razprostira Vlaška nižina. Na severu Balkanskega polotoka pa se začneja Panonska nižina. Edino gorstvo v tem delu Evrope , ki je starejšega nastanka so Rodopi.
58. Kje poteka glavna prometna pot čez Balkan?	Glavna prometna pot čez Balkan poteka čez Balkanski polotok.
59. Iz česa je velik del gorovij v južni Franciji?	Velik del gorovij v južnem delu Francije je iz apnenca. Za taka gorovja so značilni

	kraški pojavi.
--	----------------

POTRESI IN VULKANI SO POSLEDICA DOGAJANJA V ZEMLJINI NOTRANJOSTI

60. Kje imajo izvor zemljina gubanja in premiki zemljine skorje?	Zemljina gubanja in premikanja zemljine skorje, zaradi katerih so nastala mladonagubana gorovja , imajo izvor v notranjosti Zemlje.
61. Kaj je posledica teh dogajanj?	Posledica teh dogajanj so potresi in vulkani.
62. Kaj so potresi?	Potresi so nenadna in pogosto silovita tresenja Zemljinega površja. Nastanejo zaradi trenja med zemljinimi gmotami, ki se premikajo.
63. Kako lahko omilimo posledice delovanja potresa?	Posledice lahko omilimo s protipotresno gradnjo stavb.
64. Kdo meri tresenje zemljinega površja?	Tresenje zemljinega površja merijo seizmografi z občutljivimi instrumenti.
65. Kako se imenuje točka na zemljinem površju v kateri je potres najmočnejši?	Točka v kateri so potresni sunki najmočnejši se imenuje epicenter.
66. Kako nastane vulkan ali ognjenik?	Vulkan ali ognjenik nastane, ko na površje izbruhnejo raztopljene kamnine. Do tega pride zaradi velikega pritiska.
67. Kako se imenujejo raztopljene kamnine v notranjosti zemlje?	Te kamnine v notranjosti zemlje se imenujejo magma, ko pa pridejo na površje jim rečemo lava.
68. Kako se odlaga lava na površju?	Lava se na površju odlaga v plasteh in oblikuje vulkanski stožec. Na vrhu je lijak, ki mu pravimo žrelo ali krater.
69. Kaj je vulkanski pepel?	Vulkanski pepel so drobni nesprijeti delci lave, ki jih raznašajo vetrovi.
70. Kdaj nastanejo vulkani?	Vulkani najpogosteje nastanejo ob razpokah ali ob večjih prelomih v zemljini skorji.
71. Koliko vulkanov je v Evropi?	Ugaslih vulkanov je precej, delujočih je pa nekaj v južni Evropi in na Islandiji.

	Najbolj znana sta <u>Vezuv</u> v srednji Italiji in <u>Etna</u> na Siciliji.
72. Zakaj terjajo vulkanski izbruhi pogosto smrtne žrtve med ljudmi?	Zato, ker so pobočja vulkanov prekrita z rodovitno zemljo, ki jo ljudje obdelujejo.

NARAVNE ZNAČILNOSTI ZAVISIJO OD ODDALJENOSTI MORJA IN RELIEFA
(str. 40)

73. Kakšno podnebje imajo obalni predeli ob sredozemskem morju?	Obalni predeli ob sredozemskem morju imajo sredozemsko ali mediteransko podnebje. To podnebje je značilno le za obale in otoke.
74. Kaj je značilno zanj?	Za sredozemsko ali mediteransko podnebje so značilna suha in vroča poletja ter mile in deževne zime.
75. Kakšno podnebje je značilno za notranjost?	Bolj ko se oddaljujemo od obale, bolj se podnebje spreminja. V notranjosti Iberskega in Balkanskega polotoka je celinsko podnebje.
76. Kaj je značilno za celinsko podnebje?	Za celinsko podnebje so značilna vroča poletja z več padavinami in hladne zime.
77. Kakšno podnebje je v gorah?	V gorah je gorsko podnebje, za katerega so značilne nižje temperature in več padavin tekom celega leta.
78. Kakšno rastlinstvo uspeva na območjih, kjer je sredozemsko podnebje?	Na območjih s sredozemskim podnebjem uspeva sredozemsko rastlinstvo, ki je prilagojeno suhim poletjem. Ker so mile zime, tu uspeva zimzeleno rastlinstvo (zimzeleni hrasti, bor, cipresa, lovor, rožmarin...)
79. Katero rastlinje je značilno za sredozemlje?	V sredozemlju je najbolj razširjeno zimzeleno grmičasto rastlinstvo, ki ga imenujemo makija.

80. Katera je najznačilnejša sredozemska kulturna rastlina?	Najznačilnejša sredozemska kulturna rastlina je oljka.
81. Kakšna prst je značilna za sredozemlje?	Za sredozemlje je značilna rdeča prst, ki jo imenujemo tudi jerovica ali terra rosa (kar v italijanščini pomeni rdeča prst).
82. Kakšna prst je v okolici vulkanov?	V okolici vulkanov je nastala rodovitna vulkanska prst.
83. Kakšna prst pa je v v Vlaški in Panonski nižini?	V vlaški in panonski nižini je zelo rodovitna črna prst imenovana černozej.
84. Kako je z rekami v Sredozemlju?	Reke izvirajo v gorah. Večina rek je kratkih, poleti imajo malo vode, v času zimskih nalivov pa narastejo in odnašajo bregove, kar imenujemo <u>erozija</u> . Bolj vodnate pa so reke na Balkanu, še posebej Donava. Države, ki ležijo ob Donavi in so tako prometno povezane imenujemo <u>podonavske države</u> .
85. Zakaj so reke pomembne?	Reke so pomembne za namaknje zemlje in za industrijo.
86. Kako so v antiki skrbeli za pitno vodo?	V antiki so imeli vodovode speljane v obliki mostov. Taki vodovodi so se imenovali <u>akvadukti</u> .
87. Kaj so to aromatične rastline?	Aromatične rastline so rastline prijetnega vonja (lovor, rožmarin...)

JUŽNA EVROPA – SVET PODOBNOSTI IN VELIKIH RAZLIK (str. 44)

88. Kako je poseljena južna Evropa?	Južna Evropa je neenakomerno poseljena. Gosto so naseljene njene obale in padška nižina, redkeje pa je poseljena gorata in planotasta notranjost.
89. Kateri narodi živijo v južni Evropi?	V južni Evropi živijo pretžno romanski narodi: Portugalci, Španci in Italijani. V Grčiji pa živijo še Grki.

	V Južni Evropi pa živijo tudi številne narodne manjšine kot na primer: Katalonci in Baski v Španiji. V Italiji živijo na Sardiniji sardinci, v Furlaniji Furlanci, ob meji s Slovenijo pa Slovenci in ob meji z Avstrijo Južni Tirolci.
90. Kakšna so naselja v Južni Evropi?	V Južni Evropi so si naselja zelo podobna. So strjena, hiše so postavljene druga ob drugi. Strehe so praviloma ravne, hiše pa bele, da odbijajo sončne žarke. Vsako večje naselje ima trg. Poseben tip naselij v sredozemlju so turistična naselja (hoteli ali pa apartmaji).
91. Kakšno je gospodarstvo Južne Evrope?	Gospodarstvo je dolgo zaostajalo za razvitostjo v ostalem delu Evrope. Z vstopom držav v Evropsko unijo pa se je začel bolj nagel razvoj tudi v Južni Evropi, čeprav je ta razvoj zelo neenakomern po regijah.
92. Kakšno je kmetijstvo Južne Evrope?	Ker je poleti suša in imajo pomanjkanje prsti, gojijo tiste kulturne rastline, ki so prilagojene takim razmeram. Najznačilnejša je oljka, gojijo pa še vinsko trto, agrume (pomaranče, limone, grenivke in mandarine). Kmetijstvo največ zelenjave pridelava v rastlinjakih. Na pobočjih so nastale obdelovalne terase. Kmetijstvo pa je v Južni Evropi odvisno od namakanja, ki je najbolj razvito v padski nižini.
93. kaj pa živinoreja?	Tudi živinoreja je prilagojena naravnim

	razmeram, zato sta razviti ovčereja in kozjereja.
94. Kako je z industrijo v Južni Evropi?	V južni Evropi ni veliko rudnih bogastev in zato je industrija odvisna od uvoženih surovin in energije. Zato se industrija najhitreje razvija v pristaniščih. Zmanjšal se je pomen ladjedelništva in predelave nafte, je pa danes v ospredju tekstilna, kemična in prehrabena industrija. Južnoevropske države so manj industrializirane kot ostale evropske države. Izjema je Italija, ki ima razvito industrijo na severu države (avtomobili, hladilniki, pralni stroji..., računalniki Olivetti, .. oblačila (Benetton) in obutev.
95. Kako je s turizmom?	Turizem je zelo razvit v državah Južne Evrope, saj imajo te države odlične naravne danosti, ljudem pa daje zaslužek.

JUGOVZHODNA EVROPA – PISAN MOZAIK PREBIVALSTVA S ŠTEVILNIMI GOSPODARSKIMI PROBLEMI (str. 50)

96. Kakšna je zgodovina Jugovzhodne Evrope?	Večji del Jugovzhodne Evrope je bil skoraj 500 let pod turško oblastjo in je zato zaostal v razvoju. Po drugi svetovni vojni pa so te države postale večinoma socialistične, a so se zelo različno razvijale. Slovenija je bila del Jugoslavije, ki je bila socialistična država, a je so ljudje uživali več svobode kot v drugih socialističnih državah.
97. Kakšen je narodnostni sestav Jugovzhodne Evrope?	Zelo raznolik. Večina prebivalstva pripada južnoslovanskim narodom,

	Romuni sodijo med romanske narode, Albanci pa predstavljajo samostojno jezikovno skupino.
98. Kako je z vero jugovzhodno evropskih narodov?	Narodi jugovzhodne Evrope so večinoma pravoslavne ver. Hrvati so katoličani, v Bosni in Hercegovini ter v Albaniji pa je veliko muslimanov.
99. Kako potekajo meje med državami Jugovzhodne Evrope?	Meje med posameznimi državami jugovzhodne Evrope ne potekajo po narodnostnih mejah, saj so prebivalci zaradi zgodovinskih selitev marsikje močno pomešani. Zato je v teh državah veliko narodnostnih manjšin in prihaja do trenj med narodi.
100. Zakaj prihaja do narodnih nasprotij na Kosovu?	Na Kosovu živi največ Albancev. Je pa Kosovo neločljivo povezano s srbsko zgodovino. Albanci si prizadevajo za priključitev Kosova k Albaniji. Zaradi različnih interesov prihaja do konfliktov, ki so leta 1999 pripeljali do posredovanja sil zveze NATO.
101. Kakšno je gospodarstvo držav jugovzhodne Evrope?	Jugovzhodna Evropa predstavlja gospodarsko najmanj razviti del Evrope. Delež prebivalstva, ki se ukvarja s kmetijstvom je zelo velik, kar kaže na nerazvitost tega območja.
102. Kako je s kmetijstvom Jugovzhodne Evrope?	Naravne možnosti za kmetijstvo so dobre. Pridelujejo pšenico, koruzo, sladkorno peso in sončnice. Ukvarjajo se tudi z govedorejo, prašičerejo in perutninarstvom pa tudi ovčereja. Sadjarstvo, vinogradništvo

103. Kako je z industrijo v Jugovzhodni Evropi?	V jugovzhodni Evropi je raznoliko rudno bogastvo, ki pa nima večjih zalog. Industrija se je v glavnem začela razvijati šele po 2. svetovni vojni, predvsem težka industrija. Po odpravi socializma je industrijska proizvodnja močno upadla. Nekatere države so bile v vojni, kar se še dodatno pozna v industrijski zaostalosti.
104. Kaj je težka industrija?	Težka industrija je železarstvo in jeklarstvo
105. Kakšna država je Hrvaška?	Hrvaška je izrazito prehodna država med Srednjo, Južno in Jugovzhodno Evropo. Hrvaška ima poteze srednjeevropske kot tudi mediteranske države.
106. Zakaj obravnavamo Hrvaško v okviru Jugovzhodne Evrope?	Hrvaško obravnavamo v okviru Jugovzhodne Evrope predvsem zaradi njene geografske lege.
107. Kakšno je hrvaško gospodarstvo?	V tem delu Evrope je hrvaška gospodarsko najrazvitejša država.
108. Kako je razdeljena Hrvaška?	Hrvaško sestavljajo tri naravne enote: -<u>Panonska Hrvaška</u> na severu (panonska nižina, glavno mesto zagreb, ..) -<u>Primorska Hrvaška</u> obsega obalni pas z otoki in polotoki (Istra,...) -<u>Dalmacija</u>, kamor spada večino primorskega sveta.

SREDNJA EVROPA JE RAZNOLIKA V NARAVNEM IN GOSPODARSKEM POGLEDU (str. 60)

109. Kakšna je Srednja Evropa?	Srednja Evropa je v primerjavi z drugimi deli zelo raznolika. Razlike so tako v naravnem okolju, kot tudi v razvitosti.
110. Čemu so take razlike?	Razlike so posledica prehodne lege v osrednjem delu Evrope.

111. Katere enote se stikajo v Srednji Evropi?	V Srednji Evropi se stika več naravnih enot. Na jugovzhodu je Panonska nižina, Alpe proti severu postopoma prehajajo v sredogorje s kotlinami. Ta sredogorja pa se proti vzhodu nadaljujejo v zahodne Karpate. Na severu pa je Nemško-Poljsko nižavje.
112. Kakšno je površje srednje Evrope po prometni ureditvi?	Površje Srednje Evrope je prometno večinoma lahko prehodno. Prometne povezave potekajo po kotlinah in širokih rečnih dolinah. Zelo pomembna je plovna pot Ren – Majna – Donava, ki Srednjo Evropo povezuje s Severnim in Črnim morjem.
113. Kako se imenujejo države, ki nimajo prostega dostopa do morja?	Države, ki nimajo prostega dostopa do morja se imenujejo celinske države.
114. Kako imenujemo države, ki ležijo ob morju?	Države, ki ležijo ob morju so obmorske države.
115. Kakšno je podnebje v Srednji Evropi?	V srednji Evropi imamo več tipov podnebij in bi lahko rekli, da imamo prehodno celinsko podnebje. Podnebje Nemško - Poljskega nižavja je pod oceanskim vplivom, V Panonski kotlini je izrazit vpliv celine. V visokogorskih Alpah prevladuje značilno gorsko podnebje, ki ima zaradi višine nižje temperature.
116. Kako je s padavinami?	Od severozahoda proti jugovzhodu se količina padavin zmanjšuje, temperaturne razlike med poletjem in zimo pa naraščajo.
117. Katere države sestavljajo Srednjo Evropo?	Srednjo Evropo sestavlja devet držav: Nemčija, Poljska, Češka, Slovaška, Švica, Lihtenštajn, Avstrija, Madžarska, in

	Slovenija.
118. Kakšen jezik govorijo?	V Srednji Evropi prevladujeta dve jezikovni skupini – germanska in slovanska. V Švici pa govorijo tudi romanske jezike. Madžari pripadajo čisto posebni jezikovni skupini.
119. Kako so razvite države Srednje Evrope?	V razvitosti je opazna razlika med nekdanjimi socialističnimi državami (Poljska, Češka, Slovaška, Madžarska in Slovenija), te so manj razvite in starimi kapitalističnimi državami (Nemčija, Lihtenštajn, Švica, Avstrija), ki so bolj razvite.

PANONSKA KOTLINA POVEZUJE SREDNJO IN JUGOVZHODNO EVROPO (str. 62)

120. Kako je nastala Panonska kotlina in s čim je omejena?	Panonska kotlina je nastala s tektonskim ugrezanjem, nato pa jo je zalilo morje, ki je kasnej odteklo. Ima naravne meje, saj je obdana z Alpami, Karpati in Dinarskim gorstvom.
121. Kakšna je danes Panonska kotlina?	Danes je dno Panonske kotline na debelo pokrito z usedlinami. Nad ravnino se dvigajo osamelci, ki so visoki več sto metrov. Ob rekah je svet mokrotin in močviren. Nekoliko višji svet pa prekrivajo nanosi puhlice, to je gradiva, ki so ga v času ledenih dob nanesele veter in reke z višjega obrobja. Na obrobju kotline se dviga panonsko gričevje.
122. Katera je največja reka Panonske	Glavna reka, ki teče skozi Panonsko kotlino

kotline?	je reka Donava. Večji del kotline leži na Madžarskem.
123. Kako imenujemo države skozi katere teče reka Donava?	Države skozi katere teče reka Donava imenujemo Podonavske države – Podonavje.
124. Reke imajo zaradi uravnane površja majhen padec in zaradi širokih in plitvih strug mnogokrat poplavlajo. Kako so zavarovali poplavna območja?	Poplavna območja so zavarovali z umetnimi nasipi. Nekaterim rekam so zaradi rečne povbe poglobili strugo. Takšno umetno urejanje struge imenujemo regulacija .
125. Kaj je rečni okljuk?	Rečni okljuk je močna vijuga, ki jo naredi reka zaradi počasnega toka.
126. Kaj je mrtvi rokav?	Mrtvi rokav je del rečne struge, ki ostane potem, ko reka spremeni smer.
127. Kakšne so Panonske reke?	Panonske reke so onesnažene, zaradi velike gostote prebivalstva, ki živi ob njih in industrije.
128. Kakšno podnebje ima Panonska kotlina?	Panonska kotlina ima izrazito celinsko ali kontinentalno podnebje . Za to podnebje so značilna vroča poletja, mrzle zime in malo padavin.
129. Kakšno rastlinstvo uspeva?	Zaradi majhne količine padavin uspeva le travniško rastlinstvo. Tako pokrajino imenujemo visokotravna stepe . Gozdovi pa poraščajo samo bolj poraščene osamelce.
130. Kako na madžarskem imenujejo stepe?	Na Madžarskem imenujejo stepe puste .
131. V kaj je človek preoblikoval travne pokrajine?	Človek je večino travnatih pokrajin preoblikoval v kulturno stepe, to je njivske površine. Puhlični nanosi in celinsko podnebje so omogočili nastanek zelo rodovitne črne prsti

	imenovane černozjom .
132. Kakšno je madžarsko kmetijstvo?	Madžari imajo zelo razvito kmetijstvo, saj imajo zanj ugodne možnosti. Pridelajo največ žitaric (pšenico, koruzo,..), med industrijskimi rastlinami pa sladkorno peso in sončnice.
133. Kako Madžari pridejo do novih njivskih površin?	Nove njivske površine pridobijo z izsuševanjem poplavnih površin in z namakanjem suhih območij. Tak poseg imenujemo melioracija .
134. Kako pa je razvita živinoreja?	Zelo imajo razvito govedorejo, prašičerejo in perutninarstvo. Znani pa so tudi po konjereji.
135. Kakšno kmetijstvo se je razvilo na osamelcih?	Na gričevnatem obrobju in osamelcih se je razvilo vinogradništvo in sadjarstvo.
136. Kako je z industrijo na Madžarskem?	Naravnih bogastev ni veliko. Nekaj imajo nafte in zemeljskega plina. Na nekaterih osamelcih imajo majhne zaloge lignita in rjavega premoga. Med industrijskimi panogami je najpomembnejša prehrabena industrija. Ta se je uveljavila zaradi razvitega kmetijstva. Najpomembnejše industrijsko središče je Budimpešta, ki je tudi glavno mesto madžarske.
137. Kakšna je narodnostna sestava Panonske kotline?	V osrednjem delu Panonske kotline prevladujejo Madžari, ki pripadajo ugrofinski jezikovni skupini . Ta je dobila ime po Madžarih, ki jih imenujemo tudi Ogri in oddaljenih Fincih, ki živijo v Severni Evropi. V Panonski kotlini živi tudi velio Romov.

138. Kaj je posebnost Panonske kotline?	Posebnost Panonske kotline so različne ppanonske vasi. Med njimi so najbolj značilne dolge ali obcestne vasi .
---	--

ALPE SO SVET NARAVNIH LEPOT IN RAZVITEGA TURIZMA (str. 67)

139. Kje ležijo Alpe?	Alpe ležijo med Ligurskim morjem in Panonsko kotlino.
140. Kako so nastale Alpe?	Alpe so nastale nagubanjem kamnin, ko je afriška celina (tektonska plošča) pritiskala na evropsko. Nato pa so ta gorovja preoblikovale reke in ledeniki.
141. Zakaj pravimo, da so Alpe mladonagubano gorovje?	Ker so nastale z nagubanjem kamnin v novem zemeljskem veku.
142. Alpe imajo slemenitev. Kaj je slemenitev?	Alpe imajo izrazita gorska slemena, ki jih lahko primerjamo s strešnimi slemeni. Slemenitev večinoma poteka v smeri vzhod-zahod.
143. Kdaj so se Alpe nazadnje močnejše preoblikovale?	Alpe so se nazadnje močnejše preoblikovale v ledenih dobah.
144. Kaj je rezultat preteklega in današnjega ledeniškega preoblikovanja?	Rezultat ledeniškega preoblikovanja so značilne ledeniške oblike površja.
145. Kaj ledeniško groblje?	Ledeniško groblje ali morene imenujemo nasipe iz grušča ali peska, ki so nastali zaradi ledeniškega odlaganja.
146. Kaj je ledeniški jezik?	Ledeniški jezik je skrajni spodnji del ledenika, ki po obliki spominja na jezik.
147. Kaj je ledeniški potok?	Ledeniški potok nastane, ko se ledeniški jezik na koncu ledenika tali. Potoki se združujejo v reke.
148. Kako so nastala ledeniška jezera?	Ledeniška jezera so nastala, ko so ledeniki v površje izdolbili ledeniške kotanje.
149. Kje je največ ledeniških jezer v Srednji Evropi?	Največ ledeniških jezer v Srednji Evropi je v Švici.
150. Ali imamo v Sloveniji ledeniška jezera?	V Sloveniji med ledeniška jezera sodita Bohinjsko in Blejsko jezero.

151. Kakšno obliko imajo rečne doline?	Rečne doline imajo izrazito obliko črke V.
152. Kako so nastale koritaste ledeniške doline?	Ko so v času ledenih dob rečne doline zamrznile, jih je led razširil in nastale so koritaste doline v obliki črke U.
153. Kakšno podnebje je značilno za Alpe?	Za Alpe je značilno gorsko podnebje z mrzlimi in dolgimi zimami in veliko padavin, poletja so pa hladna. Tako podnebje imenujemo alpsko podnebje .
154. Kako si sledijo rastlinski pasovi v Alpah?	Zaradi različne nadmorske višine so se izoblikovali višinski podnebni in rastlinski pasovi. Do 1000m uspeva listnati gozd. Od 1000 do 2000m uspeva iglasti gozd. Od 2000m dalje je najprej področje ruševja, sledi področje gorskega travniškega rastlinstva, nato pa skalovje in grušč. Nad 3000m sta skalovje, trajni sneg in led.
155. Katere narodnostne skupine se stikajo v Alpah?	V Alpah se stikajo tri velike jezikovne skupine: Germani, Romani in Slovani. Največ je Germanov, saj prevladujejo v Avstriji, Lihtenštajnu in Švici. Romani živijo v zahodnem, južnem in jugovzhodnem delu Švice. Edino slovansko ljudstvo smo Slovenci.
156. Koliko jezikov govorijo narodi v Alpah?	Največ jezikov uporabljajo v Švici, kjer živi en narod- Švicarji, govorijo pa kar štiri jezike: nemški, francoski, italijanski in retoromanski jezik.
157. Kako imenujemo državo, kjer govorijo več jezikov?	Državo, kjer en narod govori več jezikov, imenujemo večjezična država.
158. Kateri narodi živijo v Avstriji?	Večinski narod v Avstriji so Avstrijci, ob

	mejah s sosednjimi državami pa živijo narodnostne manjšine. Ob meji s Slovenijo živijo slovinci, ob meji z Madžarsko živijo Madžari , vmes pa živijo gradiščanski Hrvatje.
159. Kako je razporejeno prebivalstvo v Alpah?	Razporeditev prebivalstva v Alpah je zelo neenakomerna. Najgosteje so poseljene kotline, doline in predalpski svet. Zelo rdko je poseljeno alpsko visokogorje. Večina prebivalstva živi v Dunajski kotlini v Avstriji (mesto Dunaj) in Švicarski planoti v Švici (mesto Zürich).
160. Kateri sta najznačilnejši dejavnosti?	Najznačilnejši dejavnosti sta planinsko pašništvo (veliko je sočnih pašnikov) in turizem (zimski športni turizem, poletni in celoletni turizem –planine).
161. Kako je v Alpah s prometnimi povezavami?	V Alpah so ceste speljane po kotlinah in rečnih nižinah, veliko pa je predorov in cestnih povezav preko prelazov.
162. Zakaj imajo alpske reke največ vode poleti?	Alpske reke imajo največ vode poleti, ker se v visokogorju topi sneg.

SREDOGORJA S KOTLINAMI, NEMŠKO – POLJSKO NIŽAVJE IN ZAHODNI KARPATI SO GOSPODASRSKO POVEZANE NARAVNE ENOTE (str.72)

163. V kaj preidejo Alpe v osrčju Srednje Evrope?	Alpe v osrčju Srednje Evrope preidejo v pas <u>sredogorij s kotlinami</u>. Ta pas je proti vzhodu vedno ožji.
164. Katero gorovje se dviguje na Slovaškem in jugu Poljske ?	Na Slovaškem in jugu Poljske se dvigujejo <u>Zahodni Karpati</u>, ki se na jugu nadaljujejo še v druge države.
165. Kakšna naravna enota se nadaljuje v	V severnem delu Srednje Evrope se nahaja

severnem delu Srednje Evrope?	obsežno območje <u>Nemško-Poljskega nižavja</u> .
166. Kdaj so nastala?	Sredogorja so nastala z gubanjem v starem zemeljskem veku.
167. Med kaj spadajo Sredogorja s kotlinami?	Sredogorja s kotlinami spadajo med grudasta gorovja.
168. Kaj so grude in kako so nastale?	Grude so višji, dvignjeni deli sredogorij. Med premikanjem prelomnic in gubanjem Alp, je prišlo do razkosanja sredogorij in nastanka grud (slika na str. 73)
169. Kako je s prehodnostjo Sredogorja?	V Sredogorju so številne kotline in doline in zato so sredogorja lahko prehodna. Izstopata dve nižji uravnani planoti. To sta Švabsko-Bavarska planota in Češko-Moravska planota.
170. Kaj je naravno rastlinstvo Sredogorij?	Naravno rastlinstvo Sredogorij so bili listnati in mešani gozdovi, a so večino posekali, da so pridobili njive in polja. Na nekdanje gozdove pa nas spominjajo imena (Šumava = češko gozd), (Schwarzwald = nemško črni gozd)
171. Kaj je pojezerje?	<u>Pojezerje ali jezerske pokrajine</u> so pokrajine na vzhodnem delu Nemško-Poljskega nižavja, ki ga je v času ledenih dob prekrival led.
172. Kakšno je podnebje v Nemško-Poljskem nižavju?	V Nemško-Poljskem nižavju je močan vpliv oceanskega podnebja in zato so zime ostrejšje.
173. Kakšno rastlinstvo prevladuje v Nemško-Poljskem nižavju?	V Nemško-Poljskem nižavju prevladujejo travniki in mešani gozd, vmes pa so močvirja.
174. Kaj so zobri?	Zobri so bizonom podobne živali, ki živijo na Poljskem.
175. Katere jezikovne skupine se stikajo	Na območju Sredogorij se stikata dve

na območju Sredogorij?	jezikovni skupini Germani in Slovani. Med Slovane spadajo: Čehi, Slovaki in Poljaki; Nemci pa so Germanski narod.
175. Ali so razlike med državami v razvitosti?	Nemčija je gospodarsko zelo razvita država in zato je država priseljevanja, saj se vanjo ljudje priseljujejo od drugod. Poljska pa je slabo razvita država in se zato iz nje odseljujejo ljudje.
176. Kakšno je rudno bogastvo Sredogorij?	V Sredogorju s kotlinami je veliko rud in črnega ter rjavega premoga. Med rudami je največ železove rude.
177. Zakaj je pomembna železova ruda?	Železova ruda je bila pomembna za razvoj industrije. Najprej se je razvila težka industrija, za njo pa še elektrotehnična, strojna, avtomobilska in kemična industrija. Najrazvitejša država tega območja je Nemčija.
178. Kaj je nastalo z razvojem industrije?	Z razvojem industrije so nastala industrijska območja, kot so: Porurje in Posarje v Nemčiji, Šlezija na Poljskem, Osrednja češka in Moravska.
179. Kaj pa je bila slaba stran razvoja industrije?	Slaba stran, ki jo je prinesel razvoj industrije je bila onesnaževanje okolja in nastajanje velikih količin žveplovega dioksida, ta pa je povzročil nastanek kislega dežja.
180. Ali je Nemško-Poljsko nižavje primerno za kmetijstvo?	V nemško-Poljskem nižavje je kmetijstvo zelo razvito, saj ima primerne pogoje zaradi uravnane površja in rodovitne zemlje. Najpomembnejše kmetijske kulture so krompir in sladkorna pesa in nekatere

	žitarice.
181. Kakšne so reke v tem delu?	Rečno-kanalski promet ima pomembno vlogo kot tudi pomorski promet. Velike reke se izlivajo v morje. Najpomembnejše reke so Odra, Laba in Visla. Največje nemško pristanišče je Hamburg.

SREDNJEEVROPSKE DRŽAVE SE RAZLIKUJEJO TUDI PO GOSPODARSKI USMERJENOSTI (str. 76)

182. Srednjeevropske države se razlikujejo po gospodarski razvitosti. Kater so bolj in katere manj razvite?	Med visokorazvite države spadajo: Nemčija, Avstrija in Lihtenštajn. Manj razvite države tega območja pa so : Poljska, Češka in Madžarska.
183. Madžarska?	Madžarska je panonska država, ki leži v srdenjem podonavju. Ima razvito kmetijstvo, saj je kar dve tretjini njenega površja primernega zanj. Pridelujejo predvsem žitarice in industrijske rastline. Na travnatih površinah se ukvarjajo z živinorejo. Pomembna je živilska industrija Gospodarsko središče je Budimpešta z okolico. Zelo je razvit tudi turizem, posebno ob Blatnem jezeru.
184. Avstrija?	Avstrija je alpska in podonavska država. Njena največja naravna bogastva so gozdovi, pašniki, vodna energija in naravno okolje. Pomembne so gorske kmetije s planinskim

	pašništvo. Zelo pomembna sta turizem in trgovina. Gospodarsko središče je v Dunajski kotlini.
185. Lihtenštajn?	Lihtenštajn je majhna kneževina med Avstrijo in Švico. Gospodarsko je povezan s Švico. Ima razvito bančništvo, trgovino in turizem.
186. Švica?	Švica je alpska država, ki ima najvišji standard v Srednji Evropi. Naravna bogastva so skromna, pomembna je le vodna energija. Ima pomembno prometno lego, je politično nevtralna in ima veliko naravnih lepot. Razvit ima turizem, trgovino in bančništvo. Gospodarsko središče je Švicarska planota.
187. Slovaška?	Slovaška je država na stiku panonske nižine in karpotov. V nižinah ima razvito poljedelstvo z žitaricami, na gričevju pa sadjarstvo in vinogradništvo. Ima veliko rud v rudogorju in zato razvito težko industrijo na območju Koštic. Gospodarsko središče je na območju Bratislave.
188. Češka?	Češka zajema češki masiv in uravnano češko-moravsko planoto. Najpomembnejša je industrija, ki se je razvila na osnovi premoga in rud. Prevladuje težka industrija, pomembni sta pa tudi avtomobilska industrija in elektrotehnična industrija. Znana je tudi po pivovarstvu.
189. Nemčija?	Nemčija leži skoraj v celoti na območju

	sredogorij in nemško-poljskega nižavja. Je tretja gospodarska velesila na svetu za ZDA in Japonsko. Ima veliko črnega premoga in veliko rud. Ima zelo različno industrijo, ki je zelo razvita. Eno najpomembnejših poslovnih središč je Frankfurt.
190. Poljska?	Poljska v vzhodnem delu Nemško-Poljskega nižavja. Na severu prevladuje poljedelstvo, na jugu in jugozahodu pa industrija. Ima veliko črnega premoga in razvito težko industrijo. Težišči gospodarstva sta Šlezija in Varšava z okolico.